

هویت و معماری معاصر غرب

نگاهی به معماری غرب از انقلاب صنعتی تا پست مدرن

در چهارمقاله

فریدون فراهانی

سرشناسه: فراهانی، فریدون، ۱۳۵۴ -، گردآورنده

عنوان و نام پدیدآور: هویت و معماری معاصر غرب: نگاهی به معماری غرب از انقلاب صنعتی تا پست مدرن در چهار مقاله/ فریدون فراهانی .

مشخصات نشر: گفتمان اندیشه معاصر، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۸۰ ص.: مصور؛ ۵/۲۱×۱۴ س. م .

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۹۷۹-۳۸-۹

وضعیت فهرست نویسی: فیا

عنوان دیگر: نگاهی به معماری غرب از انقلاب صنعتی تا پست مدرن در چهار مقاله .

موضوع: معماری جدید-- قرن ۲۰ م.-- مقاله‌ها و خطابه‌ها

موضوع: Architecture, Modern 20: Addresses, essays, lectures -- th century

موضوع: فراتجدد -- مقاله‌ها و خطابه‌ها

موضوع: Postmodernism -- Addresses, essays, lectures

موضوع: شهرسازی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها

موضوع: City planning -- Addresses, essays, lectures

رده بندی کنگره: ۶۸۰.۱۸۴ ن ۴ ۱۳۹۵

رده بندی دیویی: ۷۲۴/۶

شماره کتابشناسی ملی: ۴۲۷۵۴۰۴

گفتمان اندیشه معاصر

۰۹۱۲۲۵۱۳۲۲۸

gofteman54@hotmail.com

gofteman54@yahoo.com

www.Gofteman76.ir

هویت و معماری معاصر غرب

فریدون فراهانی

عکس روی جلد: رامین فراهانی طرح جلد: نوشین روستازاده

شمارگان: ۱۰۰۰ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۸۴-۳-۶

قیمت: ۷۰۰۰ تومان

این کتاب، برگزیده‌ای از سلسله مقالاتی است با عنوان کلی هویت شهری، که در شماره‌های پایانی از هفته‌نامه صبح اندیشه به چاپ رسید و هدف نهایی آن ارائه تحلیلی واقع‌بینانه از جریان معماری و شهرسازی معاصر ایران در مقالات بعدی بود. با توجه به اهمیت معماری معاصر غرب، در برنامه آموزشی دانشگاهی ایران و کمبود منابع خلاصه و چکیده در این باره، چهار مقاله از این مجموعه، با محوریت معماری معاصر غرب، در این کتاب جای گرفت. مقاله نخست به موضوع هویت به معنای فراگیر آن می‌پردازد و آن را به زبان ساده تعریف می‌کند، مقالات بعد به ترتیب با نگاهی تحلیلی، تاریخ معماری معاصر غرب را از انقلاب صنعتی تا پست مدرنیسم، شرح می‌دهند و چکیده‌ای از فراز و فرودهای اندیشه معماران این سالها را با نمونه‌های شاخص آثارشان بیان می‌کنند.

سخن آغاز

تحولات فراوان روزگار ما توانست سبک زندگی در بسیاری از نموده‌های زندگی انسان‌ها گردد و نوعی گرایش به هم‌اندیشی با سبک زندگی در کشورهای قدرتمند جهان را میان مردم سرزمین‌های در حال توسعه افزایش دهد. به یاری قدرت جادویی تکنولوژی و توان حیرت‌انگیز رسانه‌ها، گویی دستورالعمل نانوشته‌ای، در میان مردم جهان تکثیر شد و همه را به تقلید از جریان غالب‌تر سوق داد. البته نباید فراموش کرد که میزان گرایش و تاثیرپذیری از فرهنگ غالب و مسلط بیرونی در هر کشوری، از نوع مدیریت و برنامه‌ریزی اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی در آن هم تاثیر فراوانی می‌پذیرد و

به همین دلیل و دلایل فراوان دیگر، خواه ناخواه، جوامع زیادی بر اثر شیوه مدیریت جامعه، دچار بحران هویت شده‌اند. در سرزمین ما نیز موضوع هویت، به ویژه با تاکید بر فرهنگ، سالهاست که به چالشی جدی تبدیل شده و نمودهای گوناگون بحران هویت را آشکارا در سیمای جامعه، می‌توان مشاهده کرد. شناخت ابعاد این بحران، بدون درک درست از معنای هویت و فهم ارتباط آن با مکان و زیستگاه انسانی میسر نیست.

پیرامون ما را شناسه‌های هویت فراگرفته‌اند و خود ما نیز مصداقی از همین هویت فرهنگی هستیم. شهر ایرانی، در سیمای خود با صراحت، از هویت واقعی و آنچه در فعل و افعال، چه کنونی ما می‌گذرد حکایت می‌کند. از این رو برای دستیابی به الگویی از هویت معاصر ایرانی، پس از شناخت و تکیه بر پیشینه تاریخی و فرهنگی سرزمین، باید بیش از هرچیز با خود صادق باشیم و به آنچه در زمانه ما می‌گذرد، بیشتر توجه کنیم. افزون بر این، شناخت آنچه سرزمین‌های دیگر و به ویژه جهان غرب در همین مسیر پشت سر گذاشته‌اند، می‌تواند بسیار کارآمد باشد. زیرا حمایت و به‌سازی غرب، به ویژه پس از انقلاب صنعتی، پای در راهی گذاشت که با گوناگونی‌های بنیادین در زندگی انسان انجامید و زمینه تحولات بعدی را یکی پس از دیگری فراهم آورد. تغییراتی که همیشه نتایجی خوشایند در پی نداشتند. گذشت زمان، رشد صنعت و فراوانی دستاوردهای آن، پیامدهایی نگران‌کننده را برای جوامع انسانی ایجاد نمود. به یاری قدرت وسایل نقلیه جدید، فاصله‌ها کوتاه شدند و گسترش ارتباطات میان کشورها، معنای زمان و مکان را تغییر داد. صنعت، تولید را به شدت سرعت و سهولت بخشید و تولید انبوه در همه مصنوعات بشری رواج یافت. تکنولوژی ساخت، همگام با تحولات زمانه،

پیشرفت کرد و فناوری‌های جدید ساختمانی و مصالح تازه، دست‌کم برای مدتی، اعتبار دستاوردهای معماری گذشته را کاهش دادند و به چالش کشیدند. اینگونه بود که نگرانی از میان رفتن نمادهای هویت در مصنوعات بشری و به ویژه معماری و سیمای شهرها، به دلمشغولی بسیاری از خردمندان و فرهیختگان تبدیل شد و پیامدهای گوناگون رشد شتابان صنعت، اندیشمندان آینده‌نگر را بیش از پیش نگران نمود. با این حال، جهان غرب، با همه فراز و فرودهای پس از انقلاب صنعتی، معماری و شهرسازی خود را بارها و بارها در بوته آزمایش اندیشه‌ها و گرایش‌های فکری گوناگون قرار داد. رها خود را نقد کرد و راه خود را تغییر داد تا شاید شهری آرمانی دست نیافتنی را به سرزمین موعود خویش راه یابد. در مسیر این دگرگونی‌ها، تاریخ مصر، جهان غرب، شکل گرفت که سرشار از آزمایش و خطا و تغییر نگرش‌های فراوان است. سبک‌های هنری مختلف و گاه متضاد، فاصله‌های زمانی کوتاه و گاه همزمان با هم پدید آمدند و بیانییه پشت بیانییه صادر شد تا راه پیش روی انسان عصر جدید، روشن‌تر شود. بعضی شیوه‌ها نیز در سرزمین‌های مختلف ایران، با وجود اشتراک در اصول کلی، راه‌های متفاوتی را پیمودند و کثرت قابل تاملی از رویکردهای فکری در هنر و معماری به ظهور رسید. حتی برخی معماران عرب در طول حیات خود مسیر اندیشه و عمل خود را تغییر دادند و در شیوه‌های مختلف، خود را آزمودند، در حالیکه در همین زمان، بسیاری از کشورهای جهان سوم، با نگاهی منفعلانه و حسرت‌بار، به تحولات غرب نگاه کردند و به مصداق مثل معروف آواز دهل شنیدن از دور خوش است، راه تقلید پیش گرفتند.

ایران نیز از این قاعده بیرون نبود و در راه طولانی تجدیدگرایی، بسیاری از تجربه‌های غرب را در معماری و شهرسازی، بی‌توجه به خطاهای آن تکرار کرد. البته، بسیاری از روشنفکران و فرهیختگان ایرانی در برخوردی تدافعی با جهان غرب، نوعی هراس از پذیرش دستاوردهای آنان را در جامعه ایرانی تکثیر نمودند که آن هم نتوانست و نمی‌تواند برای حل بحران هویت در معماری و شهرسازی ما مناسب باشد. راه حل درست آن است که به تاریخ معماران و مهندسان غرب و آزمون و خطاهای آن با دقت نگاه کنیم و به جای ایستادن بر دوشی نام، که یکی جانب‌داری و تاثیرپذیری منفعلانه و دیگری واکنش تدافعی و بدبینانه است، راهی میانه را طی کنیم.

فریدون فراهانی، خرداد/۱۳۹۵